

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

BİRİNCİ BÖLMƏ

MEHDİYEV AZƏRBAYCANA qarşı İŞİ
(CASE OF MEHDIYEV v. AZERBAIJAN)

(59075/09 sayılı ərizə)

QƏRAR

STRASBURQ

18 iyun 2015-ci il

YEKUN

18/09/2015

Bu qərar Konvensiyanın 44-cü maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən qətidir. Ona redaktə xarakterli düzəlişlər edilə bilər.

Mehdiyev Azərbaycana qarşı işinə,

Aşağıdakı tərkibdən:

Isabelle Berro, *Sədr*,
Elisabeth Steiner,
Xanlar Hacıyev,
Linos-Alexandre Sicilianos,
Erik Møse,
Ksenija Turković,
Dmitry Dedov, *hakimlər*,

və *Bölmə Katibi*, Søren Nielsendən

ibarət Palatada baxan Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsi (Birinci Bölmə),

26 may 2015-ci il tarixində qapalı müşavirə keçirərək,

Həmin tarixdə qəbul edilmiş aşağıdakı qərarı qəbul edir:

PROSEDUR

1. Bu iş Azərbaycan vətəndaşı cənab Həkimeldostu Bayram oğlu Mehdiyev (*Hakimeldostu Bayram oğlu Mehdiyev* – “ərizəçi”) tərəfindən, İnsan Hüquqları və Əsas Azadlıqlarının Müdafiəsi haqqında Konvensiyanın (“Konvensiya”) 34-cü Maddəsinə əsasən, Məhkəməyə 4 noyabr 2009-cu il tarixində Azərbaycan Respublikasına qarşı təqdim olunmuş (59075/09 sayılı) ərizə əsasında açılmışdır.

2. Ərizəçi müvafiq olaraq Azərbaycanda və Londonda fəaliyyət göstərən hüquqşünaslar, c-b. R. Hacılı və c-b. S. Bishop tərəfindən təmsil olunmuşdur. Azərbaycan Hökuməti (“Hökumət”) səlahiyyətli nümayəndəsi cənab Ç.Əsgərov tərəfindən təmsil olunmuşdur.

3. Ərizəçi jurnalist fəaliyyətinə görə 22 sentyabr 2007-ci il tarixində Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin (“MTN”) əməkdaşları tərəfindən pis rəftara məruz qaldığını və azadlıqdan məhrum edildiyini iddia etmişdir. Bundan başqa, ərizəçi ona qarşı başlatılmış inzibati icraatların ədalətsiz olduğunu və istintaq təcridxanasındaki saxlanma şəraitinin dözülməz olduğunu iddia etmişdir.

4. Ərizəçinin MTN əməkdaşları tərəfindən, iddia olunan pis rəftara məruz qalması və ərizəçinin pis rəftara məruz qalması barədə iddiasının dövlət orqanları tərəfindən araşdırılmaması, müvəqqəti saxlanma müəssisəsində ərizəçinin saxlanma şəraiti, ərizəçinin MTN-də saxlanmasının qanuniliyi, inzibati icraatların ədalətliyi və ərizəçinin ifadə azadlığı hüququnun iddia olunan pozuntusu barədə şikayətlər 18 sentyabr 2013-cü il tarixində Hökumətə kommunikasiya edilmiş, ərizənin qalan hissəsi isə qəbul edilməz elan edilmişdir.

FAKTLAR

I. İŞİN HALLARI

5. Ərizəçi 1961-ci ildə anadan olmuşdur və hadisələr baş verən vaxt Naxçıvanda yaşayırdı.

A. Ümumi məlumat

6. Ərizəçi müstəqil jurnalist olmuş və *Yeni Müsavat* qəzetinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında (“NMR”) müxbiri işləmişdir.

7. Ərizəçi NMR-da iqtisadi və siyasi vəziyyət haqqında 2007-ci ilin avqust və sentyabr aylarında Yeni Müsavat qəzetində dərc olunmuş iki tənqidi məqalənin müəllifi olmuşdur. “*Naxçıvanda ərzaq xeyli bahalaşmış (Vasif Talibovun “qayğısı” sayəsində)*” və “*Vasif Talibov doğulduğu kəndi söküb yenidən tikdirir*” başlıqlı həmin məqalələr NMR Ali Məclisinin Sədri və həm də NMR-nın 29 dekabr 1998-ci il tarixli Konstitusiyasına əsasən Muxtar Respublikanın ali vəzifəli şəxsi olan Vasif Talibovun fəaliyyəti ilə bağlı idi.

8. 17 sentyabr 2007-ci il tarixində ərizəçi həmçinin Azadlıq Radiosunun müxbiri ilə də görüşmüş və Naxçıvanın iqtisadi və siyasi vəziyyəti barədə material hazırlamaqda ona kömək etmişdir.

B. Ərizəçinin MTN əməkdaşları tərəfindən, iddia olunan həbsi və pis rəftara məruz qalması

1. Hadisələr barədə ərizəçinin bildirdikləri

9. 22 sentyabr 2007-ci il tarixində saat 14:00 radələrində ərizəçi Şərur Rayonunun Cəlilkənd kəndində bir kafedə olarkən MTN-nin rayon idarəsinin rəisi (M.M.) ona yaxınlaşmışdır. M.M. ərizəçini NMR barədə təhqiramiz məqalələr yazmaqda günahlandırmış, və dörd nəfər uniformalı şəxsə onu həbs etməyi əmr etmişdir.

10. Ərizəçi avtomobil ilə MTN-nin Şərur şöbəsinə aparılmışdır. Oraya aparılarkən yolda onun mobil telefonu əlindən alınmışdır. Onlar MTN-nin binasına çatdıqda M.M. ona NMR barədə yalan məlumatlar yaymağı durdurmasını demiş və daha sonra MTN əməkdaşlarına ərizəçiyə “onun müxbir fəaliyyətinin mənasını başa salmağı” tapşırmış və otaqdan çıxmışdır.

11. Bundan sonra, beş nəfər ərizəçiyə işgəncə verməyə başlamışdır. Onlar ərizəçini dəfələrlə dəyənəklə vurmuş, onun başına təpik və yumruq zərbələri endirmişlər. Təxminən bir saatdan sonra M.M. qayıtmış və ərizəçidən “ağillanıb ağillanmadığını” soruşmuşdur. M.M. daha sonra beş

nəfərə əmr etmişdir ki, ərizəçiyə “onun səhvini başa salsınlar”. Bundan sonra ərizəçi yenə də pis rəftara məruz qalmışdır.

12. Ərizəçi daha sonra M.M.-in kabinetinə aparılmış və M.M. ondan iqtidar partiyasına (YAP - *Yeni Azərbaycan Partiyası*) üzv olmağı və müxalifət liderləri haqqında təhqiramiz məqalələr yazmağı tələb etmişdir. Lakin, ərizəçi bunu etməkdən imtina etmişdir.

13. Ərizəçi 23 sentyabr 2007-ci il tarixində gecə saat 2-də buraxılmış və onun mobil telefonu özünə qaytarılmışdır. Buraxılmamışdan qabaq, M.M. ona demişdir ki, əgər “ağıllanmayıbsa” o, yenə MTN-ə gətiriləcək.

14. Buraxıldıqdan sonra, ərizəçi dərhal *Yeni Müsavat* qəzetinə həbsi barədə məlumat vermişdir. Ərizəçinin bildirdiyinə görə, qohumları onun bədənindəki zədələrin şəkillərini də çəkmişdirlər. Lakin, gecə olduğundan, o, dərhal həkimə gedə bilməmişdir.

2. Hadisələr barədə Hökumətin bildirdikləri

15. Hökumət bildirmişdir ki, 22 sentyabr 2007-ci il tarixində ərizəçi MTN əməkdaşları tərəfindən həbs edilməmiş, həbsdə saxlanılmamış və ya pis rəftara məruz qalmamışdır.

C. Ərizəçinin inzibati həbsi

1. Hadisələr barədə ərizəçinin bildirdikləri

16. 23 sentyabr 2007-ci il tarixində səhər, ərizəçi həkimə getmək üzrə olarkən o, polis tərəfindən saxlanmış və Şərur Rayon Polis Şöbəsinə aparılmışdır.

17. Şərur Rayon Polis Şöbəsinin rəisi, M.H. ərizəçinin üstünə qışqırmış və ondan niyə həbsi barədə mətbuata məlumat verdiyi barədə danışmağı tələb etmişdir.

18. Elə həmin gün ərizəçi Şərur Rayon Məhkəməsinə aparılmış və məhkəmə ona polisin fəaliyyətinə mane olmağa görə on beş gün müddətinə inzibati həbs cəzası təyin etmişdir. Məhkəmə iclasında ərizəçinin vəkili olmamış və ona qarşı iki polis məmuru ifadə vermişdir. Məhkəmə qərarının bir nüsxəsi ərizəçiyə təqdim olunmamışdır.

19. Ərizəçinin müraciəti əsasında, məhkəmə iclasından sonra o, Şərur Mərkəzi Xəstəxanasına aparılmış və həkim müayinəsi nəticəsində onun bədənində çoxsaylı zədələr müşahidə olunmuşdur. Lakin, ona heç bir tibbi arayış verilməmişdir.

2. Hadisələr barədə Hökumətin bildirdikləri

20. 23 sentyabr 2007-ci il tarixində saat 14:30 radələrində Cəlilkənd kəndinin mərkəzində, ərizəçi ictimai yerdə yüksək səs və nalayiq sözlər işlədərək danışdığından, ona polis yaxınlaşmışdır. Ərizəçi polisin qanunsuz hərəkətləri durdurmaqla bağlı tələbinə əməl etmədiyindən inzibati xəta

haqqında protokol tərtib edilmiş və o, polis məntəqəsinə aparılmışdır. Həmin protokoldan görüldüyü kimi ərizəçi onu imzalamaqdan imtina etmişdir. 23 sentyabr 2007-ci il tarixli protokolun müvafiq hissəsində aşağıdakılar qeyd olunur:

“23 sentyabr 2007-ci il tarixində H. Mehdiyev polisin qanuni tələbinə əməl etməmiş və Cəlilkənd kəndinin mərkəzində qışqırmağı və təhqiramiz ifadələr işlətməyi davam etdirmişdir.”

21. Elə həmin gün Şərur Rayon Məhkəməsi ərizəçini İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 310.1-ci Maddəsi (polis tələblərinə tabe olmama) əsasında təqsirli bilmiş və ona on beş günlük inzibati həbs cəzası təyin etmişdir. Qərarda göstərilmişdir ki, qərarın əldə edildiyi gündən etibarən on gün müddətində həmin qərardan apellyasiya şikayəti verilə bilər. 23 sentyabr 2007-ci il tarixli qərarın müvafiq hissəsində aşağıdakılar qeyd olunur:

“Məhkəmə, əlində olan sübutları qiymətləndirərək o qənaətə gəlmişdir ki, Mehdiyev Həkimeldostu Bayram oğlunun (ərizəçi) yuxarıda qeyd olunan inzibati xətanı törətmiş olması onun etirafı və işlə əlaqədar dinlənmiş şahidlərin ifadələri əsasında sübut olunur.

Məhkəmə Mehdiyev Həkimeldostu Bayram oğlu tərəfindən törədilmiş inzibati xətanı İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 310.1-ci Maddəsi ilə tövsif edir. Buna görə də, o, bu maddə əsasında təqsirli bilinməli və cəzalandırılmalıdır.”

22. Hökumət ərizəçinin 23 sentyabr 2007-ci il saat 17:30-da məhkəmə qərarının bir nüsxəsini aldığı təsdiq edən qəbzi təqdim etmişdir. Qəbz 23 sentyabr 2007-ci tarixlidir və ərizəçi tərəfindən imzalanmışdır.

D. Ərizəçinin saxlanma şəraiti

1. Saxlanma şəraiti barədə ərizəçinin bildirdikləri

23. 23 sentyabr 2007-ci il saat 19:00 radələrində ərizəçi cəzasını çəkmək üçün 8 saylı saxlama təcridxanasına aparılmışdır.

24. Saxlandığı müddətdə ərizəçi yemək və sudan məhrum edilmişdir. Ona yatmaq üçün hər hansı bir yer verilməmiş və gecələri bayırda beton dəhlizdə keçirməyə məcbur edilmişdir. Ərizəçinin əlləri daim bağlı qalmış və saxlama təcridxanası Araz çayına yaxın yerləşdiyindən o, ağcaqanad sancmalarından çox əziyyət çəkmişdir.

25. 25 sentyabr 2007-ci il tarixində gecəyarısı, NMR Milli Təhlükəsizlik Naziri iki nəfər başqa şəxslərlə birlikdə saxlama təcridxanasına gəlmişdir. Onların sərxoş olduğu görünmüşdür. Nazir ərizəçini təhqir etmiş və daha sonra onların hamısı ərizəçini döymüşlər.

2. Saxlanma şəraiti barədə Hökumətin bildirdikləri

26. Hökumət bildirmişdir ki, NMR-də 8 saylı saxlama təcridxanası yoxdur və ərizəçi NMR Daxili İşlər Nazirliyinin müvəqqəti saxlama təcridxanasında saxlanmışdır.

27. Ərizəçi 2.8 metr hündürlüyü, 5.2 metr uzunluğu və 2.2 metr eni olan kamerada tək saxlanmışdır. Həmin kamera adekvat şəkildə işıqlandırılmış və havalandırılmışdır. Ərizəçiyə ayrıca çarpayı və yataq, həmçinin digər zəruri şeylər verilmişdir. Bildirdiklərini əsaslandırmaq üçün Hökumət həmin müvəqqəti saxlama təcridxanasının və ərizəçinin saxlandığı kameranın fotosəkillərini də təqdim etmişdir.

28. Hökumət həmçinin, həmin vaxt həmin müvəqqəti saxlama təcridxanasında xidmətdə olan növbətçi həkimin tərtib etdiyi 16 dekabr 2013-cü il tarixli tibbi protokolu da təqdim etmişdir. Həmin tibbi protokola görə, 23 sentyabr 2007-ci il tarixində saat 19:45-də ərizəçi həkim tərəfindən müayinə olunmuş və “heç bir patalogiya aşkar edilməmişdir”. 16 dekabr 2013-cü il tarixli həmin tibbi protokolda aşağıdakılar qeyd olunur:

“Növbətçi həkim tərəfindən aparılmış müayinə:

23 sentyabr 2007-ci il tarixində saat 19:45-də Mehdiyev Həkimeldostu Bayram oğlu iki polis məmurunun müşayiəti ilə müayinə üçün qəbul şöbəsinə gəlmişdir. Vətəndaşın müayinəsi zamanı heç bir patalogiya aşkar edilməmişdir. Qan təzyiqi 120/85 mm Hg. olmuşdur. Praktiki sağlam. Növbətçi həkim: İ.M.”

E. Ərizəçinin inzibati həbsdən erkən azad edilməsi və onun istifadə etdiyi hüquq müdafiə vasitələri

29. Ərizəçinin inzibati həbsindən sonra müxtəlif, Azərbaycanın və beynəlxalq insan hüquqları təşkilatları Azərbaycanın hakimiyyət orqanlarına ərizəçinin azad edilməsi üçün müraciət etdilər. O cümlədən, 26 sentyabr 2007-ci il tarixində Sərhədsiz Reportyorlar təşkilatı ərizəçinin jurnalist fəaliyyətinə görə sıxışdırılmasına son qoyulması və onun azad edilməsi üçün Azərbaycan hakimiyyətinə müraciət etmişdir. Həmin müraciətdə ərizəçinin 22 sentyabr 2007-ci il tarixində MTN əməkdaşları tərəfindən, iddia olunan, pis rəftara məruz qalması ilə bağlı deyilirdi:

“Həbsdən bir gün əvvəl, Mehdiyev milli təhlükəsizlik nazirliyinin əməkdaşları tərəfindən zorla avtomobilə mindirilmiş və bütün günü nazirliyin binasında saxlanmışdır. Sərhədsiz Reportyorlar təşkilatının bildirdiyinə görə, o, regionun qaz və elektrik enerjisi problemləri barədə yazdıkları səbəbindən orada döyülmüşdür.”

27 sentyabr 2007-ci il tarixində Jurnalistlərin Müdafiəsi Komitəsi də Azərbaycan hakimiyyətini ərizəçinin jurnalist fəaliyyətinə görə təqib olunmasına son qoymağa və onunla bağlı ətraflı araşdırma aparmağa çağırmışdır. Ərizəçinin 22 sentyabr 2007-ci il tarixində MTN əməkdaşları tərəfindən, iddia olunan, pis rəftara məruz qalması və inzibati həbsi də Azərbaycan mediasında işıqlandırılmışdır.

30. 27 sentyabr 2007-ci il tarixində ərizəçi inzibati həbsdən azad edildi. Ərizəçinin həbsdən erkən azad edilməsi ilə bağlı heç bir rəsmi açıqlama verilmədi.

31. Ərizəçinin bildirdiyinə görə, həbsdən azad edildikdən sonra, o, Naxçıvan Respublika Xəstəxanasında müalicə olunmuş, lakin bütün tibb

müəssisələri ona rəsmi tibbi arayış verməkdən imtina etmişdir. Ərizəçini müayinə etmiş həkim ona yeddinci qabırğasının sındığını demişdir. Bu iddiasını əsaslandırmaq üçün, ərizəçi həkim tərəfindən ərizəçinin yeddinci qabırğasının rentgen müayinəsinin aparıldığının qeyd edildiyi və heç bir əlavə məlumatın verilmədiyi 1 oktyabr 2007-ci il tarixli tibbi protokola istinad etmişdir. Həmin tibbi protokolda həkimin adının görünməsinə baxmayaraq, protokol həkim tərəfindən imzalanmamış və ya möhürlənməmiş, müayinənin aparıldığı tibb müəssisəsi barədə heç bir məlumat verilməmişdir. 1 oktyabr 2007-ci il tarixli tibbi protokolda aşağıdakılar qeyd olunmuşdur:

“Mehdiyev Həkimeldostu Bayram oğlu; 1961-ci ildə Cəlilkənddə anadan olmuşdur;

Döş qəfəsinin və sol yeddinci qabırğasının arxa qoltuqaltı hissəsinin Rentgen müayinəsi.”

32. Ərizəçi Konvensiyanın 3, 5 və 10-cu Maddələrinə əsaslanaraq, 3 oktyabr 2007-ci il tarixində Şərur Rayon Prokurorluğuna şikayət etmiş və cinayət işinin başlanmasını xahiş etmişdir. O, Məhkəmə təqdim etdiyi eyni faktları (yuxarıda 9-14-cü paraqraflara bax), yəni 22 sentyabr 2007-ci il tarixində saat 14:00 radələrində MTN-nin rayon şöbəsinin rəisinin (M.M.) göstərişi ilə Şərur Rayonu Cəlilkənd kəndində bir kafedə MTN əməkdaşları tərəfindən həbs edildiyini və MTN-nin Şərur şöbəsinə aparıldığını bu dəfə də prokurorluğa təqdim etmişdir. MTN Şərur şöbəsinə çatan kimi M.M. ona NMR barədə yalan məlumatlar yaymağa son qaymağı tələb etmişdir. O, daha sonra MTN əməkdaşlarına ərizəçiyə “onun müxbir fəaliyyətinin mənasını başa salmağı” tapşıraraq otaqdan çıxmışdır. Bundan sonra, beş nəfər ona işgəncə verməyə başlamışdır. Onlar onu dəfələrlə dəyənəklə vurmuş, onun başına təpik və yumruq zərbələri endirmişlər. Təxminən bir saatdan sonra M.M. qayıtmış və ondan “ağıllanıb ağıllanmadığını” soruşmuşdur. M.M. daha sonra beş nəfərə əmr etmişdir ki, ona “onun səhvini başa salsınlar”. Bundan sonra o, yenə də pis rəftara məruz qalmış və yalnız 23 sentyabr 2007-ci il tarixində gecə saat 2-də buraxılmışdır. Buraxılmamışdan qabaq, M.M. ona demişdir ki, əgər “ağıllanmayıbsa” o, yenə MTN-ə gətiriləcək.

33. Ərizəçi şikayətini çatdırılma barədə xəbərnəmə ilə göndərmişdir və Məhkəməyə təqdim olunmuş poçt sənədindən də görünür ki, Şərur Rayon Prokurorluğu şikayəti 4 oktyabr 2007-ci il tarixində almışdır.

34. Ərizəçiyə şikayəti ilə bağlı heç bir cavab verilməmişdir.

35. 19 oktyabr 2007-ci il tarixində ərizəçi eyni şikayəti Baş Prokurorluğa, Daxili İşlər Nazirliyinə və Ombudsmana göndərmişdir. Ərizəçi məktubunun yuxarıda qeyd olunan dövlət orqanlarına göndərildiyini təsdiq edən poçt sənədlərini də Məhkəməyə təqdim etmişdir.

36. 25 oktyabr 2007-ci il tarixli məktubunda Baş Prokurorluq ərizəçiyə onun şikayətinin araşdırılmaq üçün NMR Prokuroruna göndərildiyi barədə məlumat vermişdir.

37. 7 noyabr 2007-ci il tarixində ərizəçi eyni şikayəti xəbərnəməli poçtla Şərur Rayon Prokurorluğuna bir daha göndərdi. Ərizəçi şikayət məktubunun Şərur Rayon Prokurorluğu tərəfindən alındığını təsdiq edən poçt sənədini də Məhkəməyə təqdim etmişdir.

38. 23 noyabr 2007-ci il tarixli məktubunda Daxili İşlər Nazirliyi ərizəçiyə onun məktubunun baxılmaq üçün NMR Daxili İşlər Nazirinə göndərildiyi barədə məlumat vermişdir.

39. Ərizəçinin yuxarıda qeyd olunan şikayətləri ilə bağlı heç bir tədbir görülməmişdir.

40. 9 fevral 2008-ci il tarixində ərizəçi Cinayət Prosesual Məcəlləsinin 449-451-ci Maddələri ilə müəyyənləşdirilən, cinayət prosesini həyata keçirən orqanın prosesual hərəkətlərindən və ya qərarlarından məhkəməyə şikayət verilməsi proseduruna uyğun olaraq Şərur Rayon Məhkəməsinə müraciət etmişdir. Konvensiyanın 3, 5 və 10-cu Maddələrinə istinad edərək, o, əvvəlki şikayətlərini bir daha qeyd etmiş və məhkəmədən cinayət prosesini həyata keçirən orqanların onun şikayətini araşdırmamasının qanunsuz olması barədə qərar qəbul etməyi xahiş etmişdir.

41. Ərizəçiyə Şərur Rayon Məhkəməsindən heç bir cavab verilməmişdir.

42. 17 mart 2008-ci il tarixində ərizəçi NMR Ali Məhkəməsinə şikayət etmiş və əvvəlki şikayətlərini bir daha vurğulamışdır. O, şikayətində Şərur Rayon Məhkəməsinin onun cinayət prosesini həyata keçirən orqanların hərəkətsizliyi ilə bağlı verdiyi şikayətinə baxmadığını da qeyd etmişdir.

43. Ərizəçi həmin şikayəti, eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkəməsinə də göndərmiş və Şərur Rayon Məhkəməsinin onun şikayətinə baxmamasından şikayət etmişdir. 1 aprel 2008-ci il tarixli məktubla Ali Məhkəmə ərizəçinin şikayətini baxılması üçün Şərur Rayon Məhkəməsinə göndərmişdir.

44. 29 aprel 2008-ci il tarixli məktubu ilə NMR Ali Məhkəməsi ərizəçiyə məlumat vermişdir ki, onun şikayətinə baxa bilməyəcək, çünki apellyasiya instansiyası məhkəməsi kimi o, yalnız birinci instansiya məhkəmələrinin qərarlarından verilən apellyasiya şikayətlərinə baxır.

45. 28 iyul 2008-ci il tarixində ərizəçi Məhkəmə Hüquq Şurasına müraciət etmiş və bildirmişdir ki, Şərur Rayon Məhkəməsi onun şikayətinə baxmamışdır.

46. 5 avqust 2008-ci il tarixində Məhkəmə Hüquq Şurası ərizəçinin şikayətini Şərur Rayon Məhkəməsinə göndərmiş, məhkəmədən şikayətə baxmasını və zəruri tədbirlər görməsini xahiş etmişdir. Bundan başqa, Məhkəmə Hüquq Şurası Şərur Rayon Məhkəməsindən araşdırmanın nəticəsi barədə ərizəçiyə məlumat verməyi də xahiş etmişdir.

47. 8 yanvar 2009-cu il tarixində ərizəçi bir daha Məhkəmə Hüquq Şurasına müraciət etmiş və bildirmişdir ki, Şərur Rayon Məhkəməsinə göndərilmiş 5 avqust 2008-ci il tarixli məktuba baxmayaraq, Şərur Rayon Məhkəməsi tərəfindən hər hansı bir qərarın qəbul edilməsi barədə ona heç bir məlumat verilməmişdir.

48. Məhkəmə Hüquq Şurası 14 yanvar 2009-cu il tarixli məktubla ərizəçinin şikayətini Şərur Rayon Məhkəməsinə göndərmişdir. Məhkəmə Hüquq Şurasının 14 yanvar 2009-cu il tarixli məktubunun mətni onun 5 avqust 2008-ci il tarixli məktubunun mətni ilə eyni olmuşdur.

49. 18 iyun 2009-cu il və 6 yanvar 2010-cu il tarixlərində ərizəçi yenə də Şərur Rayon Məhkəməsinə şikayət məktubları göndərmiş və həmin məktublarda əvvəlki şikayətlərini bir daha qeyd etmişdir.

50. Ərizəçiyə Şərur Rayon Məhkəməsindən heç bir cavab verilməmişdir.

II. MÜVAFIQ DAXİLİ QANUNVERİCİLİK

A. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası

51. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 46-cı Maddəsinin III bəndi:

“Heç kəsə işgəncə və əzab verilə bilməz. Heç kəs insan ləyaqətini alçaldan rəftara və ya cəzaya məruz qala bilməz. ...”

B. İşgəncəyə və qeyri-insani və ləyaqəti alçaldan rəftara görə cinayət məsuliyyəti

52. Həmin vaxt qüvvədə olan Cinayət Məcəlləsinə əsasən, tutulmuş və ya azadlığı başqa cür məhdudlaşdırılmış şəxslərə fiziki ağrılar və ya psixi iztirablar vermə yeddi ildən on ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılan cinayət əməlidir (113-cü Maddə). Qulluq mövqeyindən istifadə etməklə vəzifəli şəxs tərəfindən şəxsə mütəmadi olaraq döyməklə və ya sair zorakı hərəkətlərlə güclü fiziki ağrı və ya psixi iztirablar vermə beş ildən on ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılan cinayət əməlidir (133-cü Maddə). Jurnalistlərin qanuni peşə fəaliyyətinə mane olma, yəni zor tətbiq etməklə və ya belə zor tətbiq etmə hədəsi ilə onları məlumat yaymağa və ya məlumat yaymaqdan imtinaya vadar etmə cərimə və ya bir ilədək müddətə islah işləri ilə cəzalandırılan cinayət əməlidir (163.1-ci Maddə). Əgər eyni əməl vəzifəli şəxs tərəfindən öz qulluq mövqeyindən istifadə etməklə törədilmişdirsə, bu, müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə və ya edilməməklə iki ilədək müddətə islah işləri ilə və ya bir ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır (163.2-ci Maddə).

C. Cinayət Prosesual Məcəlləsi (“CPM”)

53. CPM-in 37-ci Maddəsinə əsasən, cinayət təqibi cinayət əməlindən zərər çəkmiş şəxsin şikayəti əsasında həyata keçirilir. CPM-in LII fəslində

cinayət işi üzrə tərəflərin cinayət prosesini həyata keçirən orqanların prosessual hərəkətlərindən və ya qərarlarından məhkəməyə şikayət verilməsi proseduru müəyyən olunur. 449-cu Məddədə qeyd olunur ki, zərər çəkmiş şəxs və ya onun vəkili cinayət prosesini həyata keçirən orqanların prosessual hərəkətlərindən və ya qərarlarından, o cümlədən, cinayət işinin başlanmasının rədd edilməsi və ya cinayət işi üzrə icraata xitam verilməsi ilə bağlı şikayət edə bilər. Cinayət prosesini həyata keçirən orqanın prosessual hərəkətlərinin və ya qərarlarının qanuniliyinin yoxlanılmasını həyata keçirən hakim barəsində şikayət verilmiş hərəkəti və ya qərarı qanunsuz hesab edərsə, onları ləğv edə bilər (451-ci Maddə). Hakim qərarından CPM-in 452 və 453-cü Maddələri ilə müəyyən olunan qaydaya uyğun olaraq apellyasiya məhkəməsinə şikayət verilə bilər.

D. İnzibati Xətlər Məcəlləsi (“İXM”)

54. Həmin vaxt qüvvədə olan İXM-nin 310.1-ci Maddəsinə əsasən, polis işçisi ictimai qaydanın mühafizə vəzifələrini icra edərkən, onun qanuni tələblərinə qəsdən tabe olmama cərimə və ya on beş günədək müddətə inzibati həbs ilə cəzalandırılan inzibati xətdir.

HÜQUQİ MƏSƏLƏLƏR

I. ƏRİZƏÇİNİN MTN ƏMƏKDAŞLARI TƏRƏFİNDƏN PİS RƏFTARA MƏRUZ QALMASI İLƏ BAĞLI KONVENSIYANIN 3-CÜ MADDƏSİNİN İDDİA OLUNAN POZUNTUSU

55. Ərizəçi öz şikayətində bildirmişdir ki, o, 22 sentyabr 2007-ci il tarixində MTN əməkdaşları tərəfindən MTN-in Şərur şöbəsində pis rəftara məruz qalmışdır və dövlət orqanları onun pis rəftara məruz qalması ilə bağlı iddiasını araşdırmamışdır. O, Konvensiyanın aşağıda qeyd olunan 3-cü Maddəsinə əsaslanmışdır:

“Heç kəs işgəncəyə və ya qeyri-insani, yaxud ləyaqəti alçaldan rəftara və ya cəzaya məruz qalmamalıdır.”

A. Qəbul edilənlik

56. Hökumət heç bir əlavə izahat vermədən bildirmişdir ki, ərizəçi daxili hüquq müdafiə vasitələrini tükəndirməmiş, yəni iddia etdiyi pis rəftara məruz qalması faktı ilə bağlı səlahiyyətli dövlət orqanlarına şikayət etməmişdir. Hökumət həmçinin bildirmişdir ki, ərizəçinin ərizəsi fərdi müraciət hüququndan sui-istifadə olduğundan, qəbul edilməz elan olunmalıdır, çünki ərizəçi Məhkəməni aldatmaq niyyətində olmuşdur.

Hökumət xüsusi olaraq, onu da bildirmişdir ki, ərizəçinin daxili məhkəmələrə göndərdiyi şikayətlərin tarixləri ilə bağlı uyğunsuzluq olmuşdur, çünki həm ilkin ərizədə və həm də Məhkəməyə təqdim etdiyi sənədlərdə bəzi şikayətlərin ərizəçi tərəfindən göstərilən tarixlərində fərqlər olmuşdur. Hökumət ərizəçinin cinayət prosesini həyata keçirən orqanlara təqdim etdiyi şikayətlərin həqiqətə uyğun olması ilə də razılaşmamışdır.

57. Ərizəçi şikayəti ilə bağlı mövqeyini dəyişmədi.

58. Hökumətin ərizənin fərdi müraciət hüququndan sui-istifadə olması səbəbindən qəbul edilməz elan olunması üçün müraciəti ilə bağlı Məhkəmə qeyd edir ki, bəzi fəvqəladə işlər istisna olmaqla, yalnız bilərəkdən yalan faktlara əsaslanan ərizə qıcıqlandırıcı hesab edilərək rədd edilə bilər (bax: *Varbanov Bolqarıstana qarşı*, Ərizə N. 31365/96, § 36, AİHM 2000 X § 36). Məhkəmə qeyd edir ki, ərizəçinin ilkin ərizəsində bəzi şikayətlərinin göndərildiyi tarixlərlə bağlı uyğunsuzluq olmasına baxmayaraq, onun Məhkəməyə təqdim etdiyi materiallarda o, şikayətlərinin daxili məhkəmələrə göndərildiyi dəqiq tarixləri təsdiq edən poçt qəbzlərini məhkəməyə təqdim edə bilmişdir. Daha sonra, Məhkəmə hesab edir ki, Hökumətin ərizəçinin cinayət prosesini həyata keçirən orqanlara göndərdiyi şikayətlərinin həqiqətə uyğun olduğuna inanmadığını ümumi şəkildə və heç bir sübut təqdim etmədən bildirməsi ərizənin fərdi müraciət hüququndan sui-istifadə olması hesab edilərək qəbul edilməz elan olunması üçün heç bir əsas yaratmır. Buna görə də, Məhkəmə hesab edir ki, hazırkı işdə ərizənin fərdi müraciət hüququndan sui-istifadə olması hesab edilərək qəbul edilməz elan olunmasına rəvac verən heç bir şərt yoxdur.

59. Hökumətin ərizəçinin daxili hüquq müdafiə vasitələrini tükəndirməməsi ilə bağlı arqumentinə gəlincə, Məhkəmə qeyd edir ki, Hökumət bu mövqeyini ümumi şəkildə ifadə etmiş və ərizəçinin konkret olaraq hansı hüquq müdafiə vasitələrini tükəndirmədiyini göstərməmişdir. Məhkəmə hesab edir ki, ümumi şəkildə ifadə edilən bu etiraz ərizəçinin işin iddia olunan araşdırılmaması barədə şikayətinin mahiyyəti ilə yaxından əlaqəli olan bəzi məsələləri ortaya çıxarır. Buna görə də, Məhkəmə Hökumətin bu etirazına bu şikayətin mahiyyəti çərçivəsində baxacaqdır.

60. Bunu nəzərə alaraq, Məhkəmə hesab edir ki, bu şikayət Konvensiyanın 35 § 3 (a) Maddəsi ilə müəyyən olunan məna çərçivəsində açıq-aşkar əsassız deyildir. Şikayət heç bir başqa səbəbə görə də qəbul edilməz deyil. Buna görə də şikayət qəbul edilən elan olunmalıdır.

B. İşin Mahiyyəti üzrə

1. Səmərəli araşdırmanın aparılmaması iddiası ilə bağlı

61. Tərəflər bununla bağlı hansısa konkret fikirlər bildirmədilər.

62. Şəxs polis tərəfindən 3-cü maddənin tələblərinə zidd olaraq pis rəftara məruz qalmış olduğunu iddia etdikdə, bu maddə dövlətin

Konvensiyanın 1-ci Maddəsi ilə müəyyən olunan - “yurisdiksiyası altında olan hər bir kəs üçün Konvensiyada müəyyən olunmuş hüquq və azadlıqları təmin etmək” – ümumi öhdəliyi ilə birlikdə təfsir edildikdə o deməkdir ki, bu halda səmərəli rəsmi araşdırmanın aparılması tələb olunur. Bu araşdırma nəticəsində məsuliyyət daşıyan şəxslər müəyyən edilməli və cəzalandırılmalıdır. Əks təqdirdə, işgəncənin və qeyri-insani və ləyaqəti alçaldan rəftarın və cəzanın qanunvericiliklə ümumi şəkildə qadağan edilməsi nə qədər fundamental əhəmiyyət kəsb etsə də, təcrübədə səmərəsiz olacaq və bəzi hallarda dövlətin məmurlarının nəzarətləri altında olan şəxslərin hüquqlarını pozması və cəzasız qalması mümkün olacaqdır (bax: “Assenov və Digərləri Bolqarıstana qarşı” (bax: *Assenov və Başqaları Bolqarıstana qarşı (Assenov and Others v. Bulgaria)*), 28 oktyabr 1998-ci il, § 102, Qərarlar və Qəraradlar barədə Hesabatlar 1998-VIII) və *Labita İtaliyaya qarşı (Labita v. Italy)* [Böyük Palata], Ərizə N. 26772/95, § 131, ECHR 2000-IV)).

63. Pis rəftarla bağlı araşdırma hərtərəfli aparılmalıdır. Bu o deməkdir ki, dövlət orqanları daim nə baş verdiyini müəyyənləşdirmək üçün ciddi səy göstərməli və araşdırmaya xitam vermək üçün və ya qərarlarının əsası kimi tələsik, yaxud əsassız nəticələrə əsaslanmamalıdır (bax: yuxarıda qeyd edilmiş “Assenov və Digərləri” işi, 103-cü bənd və digərləri). Onlar hadisə ilə bağlı sübutların, o cümlədən, şahid ifadələrinin və məhkəmə-tibb ekspertizası nəticəsində əldə olunan sübutların təmin edilməsi üçün mümkün olan bütün ağılabatan tədbirləri görməlidirlər (bax: *Tanrıkulu Türkiyəyə qarşı (Tanrıkulu v. Turkey)* [Böyük Palata], Ərizə N. 23763/94, ECHR 1999-IV, § 104 və digər bəndlər), və *Gül Türkiyəyə qarşı (Gül v. Turkey)*, Ərizə N. 22676/93, § 89, 14 dekabr 2000-ci il). Araşdırma zamanı xəsarətlərin səbəblərini və ya məsuliyyət daşıyan şəxslərin şəxsiyyətini müəyyənləşdirməyə imkan verməyən hər hansı çatışmazlıq olarsa, həmin araşdırma bu standartın tələblərinə cavab verməyə bilər (bax: *Batı və Başqaları Türkiyəyə qarşı (Batı and Others v. Turkey)*, Ərizə N. 33097/96 və 57834/00, § 134, ECHR 2004-IV(çıxarışlar)).

64. Hazırkı işin hallarına gəldikdə, Məhkəmə ilk öncə Hökumətin ərizəçinin daxili hüquq müdafiə vasitələrini tükəndirməməsi ilə bağlı iradəsinə baxacaqdır. Bununla əlaqədar, Məhkəmə qeyd edir ki, ərizəçi 2007-ci ilin 3 oktyabr və 7 noyabr tarixlərində Şərur Rayon Prokurorluğuna, və 19 oktyabr 2007-ci il tarixində Baş Prokurorluğa və Daxili İşlər Nazirliyinə MTN əməkdaşları tərəfindən pis rəftara məruz qalması ilə bağlı şikayət etmişdir. Lakin, bununla bağlı heç bir cinayət işi açılmamışdır.

65. Bundan başqa, Məhkəmə qeyd edir ki, ərizəçi eyni şikayəti daxili məhkəmələr qarşısında da qaldırmışdır. Belə ki, o, 9 fevral 2008-ci il, 18 iyun 2009-cu il və 6 yanvar 2010-cu il tarixlərində Şərur Rayon Məhkəməsinə cinayət prosesini həyata keçirən orqanların onun pis rəftara məruz qalması ilə bağlı şikayətini araşdırmamasına dair şikayətlər vermişdir. O, Şərur Rayon Məhkəməsinin onun şikayətinə baxmaması ilə

bağlı Ali Məhkəməyə və Məhkəmə Hüquq Şurasına da şikayət etmişdir. Lakin, məhkəmələr bu şikayətlərlə bağlı heç bir tədbir görməmişdir. Bütün bunları nəzərə alaraq, Məhkəmə hesab edir ki, ərizəçinin, pis rəftara məruz qalması ilə bağlı şikayəti üzrə daxili hüquq müdafiə vasitələrini tükəndirməmiş olduğunu demək olmaz.

66. Şikayətin mahiyyətinə gəldikdə isə, Məhkəmə hesab edir ki, ərizəçinin dövlət orqanlarına göndərdiyi şikayət həmin dövlət orqanlarının bu şikayət üzrə səmərəli araşdırma aparmaq öhdəliyi daşması üçün kifayət edəcək qədər konkret məlumatları, daha dəqiq desək, əməli törətdikləri iddia edilən şəxslərin şəxsiyyəti, törədildiyi iddia edilən pis rəftarın tarixi, yeri və nədən ibarət olması barədə məlumatları (bax: yuxarıda 32-ci bənd) əks etdirmişdir. Bundan əlavə, yerli və beynəlxalq insan hüquqları təşkilatları da ərizəçinin MTN əməkdaşları tərəfindən pis rəftara məruz qalması barədə iddianı Azərbaycanın hakimiyyət orqanları qarşısında qaldırılmış və hadisə Azərbaycan mətbuatında da işqılandırılmışdı (bax: yuxarıda 29-cu bənd). Lakin, ərizəçinin iddia olunan pis rəftara məruz qalması ilə bağlı hazırkı iş üzrə heç bir cinayət işi açılmamışdır.

67. Məhkəmə, daha sonra, qeyd edir ki, Baş Prokurorluğun və Daxili İşlər Nazirliyinin ərizəçiyə onun şikayətinin baxılması üçün NMR-in istintaq orqanlarına göndərdiyi barədə məlumat verməsinə baxmayaraq (bax: yuxarıda 36 və 38-ci bəndlər), sonradan bununla bağlı heç bir tədbir görülməmişdir. Məhkəmə, xüsusi olaraq, qeyd edir ki, ərizəçinin iddia olunan pis rəftara məruz qalması ilə bağlı heç bir cinayət işi açılmadığından, cinayət prosesini həyata keçirən orqanlar nə məhkəmə tibbi ekspertizasının keçirilməsi barədə göstəriş vermiş, nə də ərizəçini, ərizəçi ilə pis rəftar etdikləri iddia edilən şəxsləri və ya şahidlik edə biləcək hansısa digər şəxsi dindirməmişdir. Hökumət dövlət orqanlarının bununla bağlı araşdırma aparmamasına dair heç bir açıqlama verməmişdir (bax: *Cənnətov Azərbaycana qarşı (Jannatov v. Azerbaijan)*, Ərizə N. 32132/07, § 53, 31 iyul 2014-cü il). Yuxarıda qeyd olunan mülahizələr əsasında Məhkəmə o qənaətə gəlir ki, ərizəçinin pis rəftara məruz qalması ilə bağlı iddiası səmərəli şəkildə araşdırılmamışdır.

68. Bu səbəbdən də müəyyən edilir ki, bu işdə Konvensiyanın 3-cü Maddəsinin prosessual aspektinin pozuntusuna yol verilmişdir.

2. *Ərizəçinin MTN əməkdaşları tərəfindən pis rəftara məruz qalması iddiası ilə bağlı*

(a) *Tərəflərin təqdim etdikləri*

69. Ərizəçi bildirdi ki, o, 22 sentyabr 2007-ci il tarixində MTN əməkdaşları tərəfindən MTN-in Şərur şöbəsində işgəncəyə məruz qalmışdır. O, bədəninin, özünün bildirdiyinə görə, həbsdən buraxıldıqdan dərhal sonra ailə üzvləri tərəfindən çəkilmiş fotoşəkillərinə əsaslanmışdır. İddiasını əsaslandırmaq üçün o, həmçinin, ərizəçinin yeddinci qabırğasının Rentgen

müayinəsinin aparıldığına qeyd olunduğu, 1 oktyabr 2007-ci il tarixli tibbi arayışı da Məhkəməyə təqdim etmişdir.

70. Hökumət bildirdi ki, ərizəçinin iddiaları əsassızdır və o, işğəncəyə məruz qalması ilə bağlı iddiasını əsaslandırmaq üçün heç bir sübut təqdim etməmişdir. Hökumət həmin saxlama təcridxanasının növbətçi həkimi tərəfindən verilmiş 16 dekabr 2013-cü il tarixli tibbi protokola əsaslanmışdır (bax: yuxarıda 28-ci bənd). Həmin protokola əsasən, 23 sentyabr 2007-ci il tarixində saat 19:45-də ərizəçi həmin həkim tərəfindən müayinə olunmuş və heç bir patologiya aşkar edilməmişdir.

(b) Məhkəmənin qiymətləndirməsi

71. Məhkəmə bir daha vurğulayır ki, 3-cü Maddə demokratik cəmiyyətlərin ən əsas dəyərlərindən birini təsbit edir. Hətta terrorçuluq və mütəşəkkil cinayətkarlığa qarşı mübarizə kimi ən çətin şəraitlərdə də, Konvensiya işğəncəni və qeyri-insani və ya ləyaqəti alçaldan rəftarı, yaxud cəzanı qəti şəkildə qadağan edir. Konvensiyanın və onun 1 və 4 sayılı Protokolları ilə müəyyən olunan maddi hüquq normalarından fərqli olaraq 3-cü Maddədə heç bir istisna nəzərdə tutulmamışdır və hətta dövlət əhəmiyyətli təhlükənin mövcud olduğu fəvqəladə vəziyyət halında da 15-ci Maddənin 2-ci bəndi ilə müəyyən olunan azadolmanın bu maddəyə tətbiq edilməsinə icazə verilmir (bax: *Selmouni Fransaya qarşı (Selmouni v. France* [Böyük Palata], Ərizə N. 25803/94, § 95, ECHR 1999-V, və yuxarıda istinad edilmiş *Assenov və Başqaları işi*, yuxarıda § 93).

72. Məhkəmə təkrar qeyd edir ki, pis rəftarla bağlı iddialar müvafiq sübutlar vasitəsilə əsaslandırılmalıdır. Sübutları qiymətləndirərkən, Məhkəmə “ağlabatan şübhələr doğurmayan” sübut standartını əsas götürür. Bu cür sübut kifayət qədər güclü, aydın və ziddiyyət təşkil etməyən məntiqi nəticələrin və ya eyni faktlarla bağlı mübahisə doğurmayan prezumpsiyaların yan-yana mövcud olmasından irəli gələn bilərənlər (bax: digər qərarlarla yanaşı, *Avşar Türkiyəyə qarşı (Avşar v. Turkey)*, Ərizə N. 25657/94, § 282, ECHR 2001-VII) (çıxarışlar). Həbs yerində dövlət orqanlarının nəzarəti altında olan şəxslərin işlərində olduğu kimi, baxılan məsələlər barəsində məlumatın eksklüziv olaraq tamamilə və ya böyük qismində dövlət orqanlarının əlində olduğu işlərdə də, təcridxanada meydana gəlmiş xəsarətlərlə bağlı faktlar üzrə güclü prezumpsiyalar ortaya çıxır. Bu baxımdan da, hesab etmək olar ki, sübut etmə yükü dövlət orqanlarının üzərinə qənaətbəxş və inandırıcı izahat vermək vəzifəsini qoyur (bax: *Ribitsch Avstriyaya qarşı (Ribitsch v. Austria)*, 4 dekabr 1995-ci il, § 34, Series A no. 336, və *Salman Türkiyəyə qarşı (Salman v. Turkey)* [Böyük Palata], Ərizə N. 21986/93, § 100, ECHR 2000 VII). Xüsusilə də, şəxs polis təcridxanasına gətirilən zaman onun səhhəti yaxşı olmuş, lakin həbsdən azad olunan zaman bədənində xəsarətlər müəyyən edilmişdirsə, bu xəsarətlərin necə yarandığına dair əsaslı izahın verilməsi vəzifəsi dövlətin üzərinə düşür və o, bu izahatı vermədikdə Konvensiyanın 3-cü Maddəsi ilə

bağlı problemin mövcud olması məsələsi meydana çıxır (bax: Tomasi Fransaya qarşı (Tomasi v. France), 27 avqust 1992-ci il, §§ 108-11, Series A no. 241 A, və yuxarıda istinad edilmiş Selmouni işi, § 87).

73. Hazırkı işin hallarına gəldikdə isə, Məhkəmə qeyd edir ki, hazırkı işdə ərizəçi MTN əməkdaşları tərəfindən pis rəftara məruz qalması ilə bağlı ətraflı məlumat vermişdir. İddiasını əsaslandırmaq üçün o, bədəninin, özünün bildirdiyinə görə, həbsdən buraxıldıqdan dərhal sonra ailə üzvləri tərəfindən çəkilmiş fotosəkillərini və 1 oktyabr 2007-ci il tarixli tibbi protokolu Məhkəməyə təqdim etmişdir. Bundan başqa o, MTN əməkdaşları tərəfindən pis rəftara məruz qalması ilə bağlı müxtəlif qəzet məqalələrinə və insan hüquqları təşkilatlarının bəyanatlarına da əsaslanmışdır.

74. Bununla belə, Məhkəmə, yuxarıda (bax: yuxarıda 66-cı bənd) ərizəçinin təqdim etdiyi materiallar əsasında dövlət orqanlarının onun şikayəti əsasında rəsmi araşdırma aparmalı olduğunu müəyyən etsə də, hesab edir ki, ona təqdim olunmuş yuxarıda qeyd olunan sübut “ağlabatan şübhələr doğurmayan” sübut standartına uyğun gəlmir və o, həmin sübut əsasında ərizəçinin iddia etdiyi kimi, onun MTN-nin Şərur şöbəsində MTN əməkdaşları tərəfindən pis rəftara məruz qaldığını müəyyən edə bilmir (bax: *Cənnətov (Jannatov)*, yuxarıda istinad edilib, §§ 59-60).

75. Lakin, Məhkəmə xüsusi olaraq qeyd etmək istərdi ki, Dövlət orqanları tərəfindən mahiyyətcə Konvensiyanın 3-cü Maddəsi ilə qadağan edilən rəftara yol verilib-verilməməsinə dair hər hansı nəticəyə gələ bilməməsi əsas etibarilə dövlət orqanlarının vaxtında səmərəli araşdırma aparmamasından irəli gəlir (bax: *Qaribaşvili Gürcüstana qarşı (Gharibashvili v. Georgia)*, Ərizə N. 11830/03, § 57, 29 iyul 2008-ci il; *Lopata Rusiyaya qarşı (Lopata v. Russia)* Ərizə N. 72250/01, § 125, 13 iyul 2010-cu il; və *Cənnətov (Jannatov)*, yuxarıda istinad edilib, § 61).

76. Nəticə etibarilə də, Məhkəmə ərizəçinin MTN əməkdaşları tərəfindən pis rəftara məruz qalması ilə bağlı Konvensiyanın 3-cü Maddəsinin maddi-hüquqi aspektinin pozulduğunu müəyyən edə bilmir.

II. KONVENSIYANIN 3-CÜ MADDƏSİNİN ƏRİZƏÇİNİN SAXLANMA ŞƏRAİTİ İLƏ BAĞLI İDDİA OLUNAN POZUNTUSU

77. Ərizəçi 23 sentyabrdan 27 sentyabr 2007-ci il tarixinədək həbsdə olduğu müddətdə saxlanma şəraitinin dözülməz olduğundan şikayət etmişdir. Beləki, ərizəçinin bildirdiyinə görə ona yemək və su, yatmaq üçün yer verilməmiş və gecələri bayırda beton dəhlizdə keçirməyə məcbur edilmiş, və əlləri daim bağlı qalmışdır. Konvensiyanın 3-cü Maddəsinə əsasən:

“Heç kəs işgəncəyə və ya qeyri-insani, yaxud ləyaqəti alçaldan rəftara və ya cəzaya məruz qalmamalıdır.”

78. Hökumət bildirmişdir ki, ərizəçi NMR Daxili İşlər Nazirliyinin müvəqqəti saxlama təcridxanasında saxlanmışdır və həmin təcridxananın saxlanma şəraiti bütün standartlara cavab verir. Ərizəçi 2.8 metr hündürlüyü, 5.2 metr uzunluğu və 2.2 metr eni olan kamerada tək saxlanmışdır. Həmin kamera adekvat şəkildə işıqlandırılmış və havalandırılmışdır. Ərizəçiyə ayrıca çarpayı və yataq, həmçinin digər zəruri şeylər verilmişdir. Bildirdiklərini əsaslandırmaq üçün Hökumət sözügedən müvəqqəti saxlama təcridxanasının və ərizəçinin saxlandığı kameranın fotosəkillərini də təqdim etmişdir.

79. Ərizəçi Hökumətlə razılaşmamış və öz şikayətini bir daha qeyd etmişdir.

80. Məhkəmə əvvəla qeyd edir ki, ərizəçi saxlama təcridxanasının Hökumət tərəfindən təqdim edilən fotosəkillərinin həqiqiliyini mübahisələndirməyib. Fotosəkillərdən görünür ki, ərizəçi ən azı 8 kvadrat metrlik sahəsi olan bir kamerada saxlanmış, ayrıca bir çarpayı və yataqla təmin olunmuş, və tualet kameranın qalan hissəsindən ayrılmışdır. Bundan başqa, ərizəçi saxlanma şəraiti ilə bağlı şikayətini təkrarlasa da, saxlama şəraiti ilə bağlı bildirdiklərini əsaslandırma biləcək heç bir sübut təqdim etməmişdir.

81. Buna görə də, əlində olan bütün materialları nəzərə alaraq, Məhkəmə hesab edir ki, bu şikayət açıq-aydın əsassız olduğundan qəbuledilməzdir və Konvensiyanın 35-ci Maddəsinin 3-cü bəndinin (a) yarım bəndinə və 4-cü bəndinə uyğun olaraq rədd edilməlidir.

III. KONVENSIYANIN 5-Cİ VƏ 10-CU MADDƏLƏRİNİN İDDİA OLUNAN POZUNTUSU

82. Ərizəçi şikayət edərək bildirdi ki, o, 22 sentyabr 2007-ci il tarixində MTN əməkdaşları tərəfindən qanunsuz olaraq azadlıqdan məhrum edilmişdir. O, öz şikayətində əlavə olaraq onu da bildirdi ki, jurnalist fəaliyyətinə görə MTN əməkdaşları tərəfindən pis rəftara məruz qalması və həbs edilməsi nəticəsində onun ifadə azadlığı hüququna da qanunsuz müdaxilə edilmişdir.

83. Hökumət bildirdi ki, 22 sentyabr 2007-ci il tarixində ərizəçi MTN əməkdaşları tərəfindən həbs edilməmiş, yaxud həbsdə saxlanılmamışdır. Hökumət onu da bildirdi ki, ərizəçinin ifadə azadlığı hüququna heç bir müdaxilə olmamışdır.

84. Məhkəmə bu şikayətlərin Konvensiyanın 3-cü Maddəsi ilə bağlı məsələ ilə yaxından əlaqəli olduğunu və buna görə də şikayətlərin qəbuledilən elan edilməli olduğunu hesab edərək, yuxarıda gəldiyi qənaəti bir daha vurğulayır ki, 22 sentyabr 2007-ci il tarixində Dövlət orqanlarının iştirakını (bax: yuxarıda 74-75-ci bəndlər) və ərizəçinin həbs edildiyini, MTN-nin Şərrur şöbəsinə aparıldığını və orada pis rəftara məruz qaldığını

“ağlabatan şübhələr doğurmayan” şəkildə müəyyənləşdirmək mümkün olmamışdır.

85. Bu səbəblərdən də, Məhkəmə o nəticəyə gəlir ki, Konvensiyanın 5-ci və 10-cu Maddələrinin pozuntusuna yol verilməmişdir.

IV. KONVENSIYANIN 6-CI MADDƏSİNİN İDDİA OLUNAN POZUNTUSU

86. Ərizəçi inzibati icraatlarda ədalətli məhkəmə araşdırması hüququnun pozulmasından şikayət etmişdir. Xüsusilə də, o, 23 sentyabr 2007-ci il tarixində Şərur Rayon Məhkəməsindəki iclasda vəkil ilə təmin edilməməsindən və ona qarşı iştirak etmiş şahidlərlə eyni şərtlər altında onun mövqeyini əsaslandıracaq şahidləri məhkəməyə dəvət etmək imkanının verilməməsindən şikayət etmişdir.

87. Hökumət bildirdi ki, ərizəçi daxili hüquq müdafiə vasitələrini tükəndirməmişdir, yəni Şərur Rayon Məhkəməsinin 23 sentyabr 2007-ci il tarixli qərarından apellyasiya şikayəti verməmişdir.

88. Məhkəmə hesab edir ki, hazırkı işin şərtləri altında Konvensiyanın 6-cı Maddəsinin 1-ci bəndinin cinayət hüquqi aspektinin inzibati icraatlara şamil olunub-olunmamasını araşdırmağa ehtiyac yoxdur. Məhkəmə qeyd edir ki, hətta sözügedən maddənin cinayət hüququ aspekti inzibati icraatlara şamil olunsa da, ərizəçi həmin inzibati icraatların ədalətliliyi ilə bağlı şikayətlər üzrə daxili hüquq müdafiə vasitələrini tükəndirməmişdir. Bununla əlaqədar, Məhkəmə qeyd edir ki, Hökumətin Məhkəməyə təqdim etdiyi qəbzdən görünür ki, Şərur Rayon Məhkəməsinin 23 sentyabr 2007-ci il tarixli qərarının bir nüsxəsi (bax: yuxarıda 22-ci bənd) 23 sentyabr 2007-ci il tarixində saat 17:30-da ərizəçiyə verilmişdir. Lakin, buna baxmayaraq, ərizəçi həmin qərardan apellyasiya şikayəti verməmişdir. Bundan əlavə, ərizəçi hazırkı işdə onu həmin qərardan apellyasiya şikayəti vermək öhdəliyindən azad edən hansısa xüsusi halların olub-olmaması barədə də heç nə bildirməmişdir.

89. Bununla da, Məhkəmə müəyyən edir ki, ərizəçi üzrsüz səbəbdən daxili hüquq müdafiə vasitələrini tükəndirməmişdir və bu səbəbdən də onun Konvensiyanın 6-cı Maddəsi əsasında verdiyi şikayətlər Konvensiyanın 35-ci Maddəsinin 1-ci və 4-cü bəndlərinə uyğun olaraq rədd edilməlidir.

V. KONVENSIYANIN 41-Cİ MADDƏSİNİN TƏTBİQİ İLƏ BAĞLI

90. Konvensiyanın 41-ci Maddəsinə əsasən:

“Əgər Məhkəmə Konvensiyanın və ya onun Protokollarının müddələrinin pozulduğunu müəyyən edərsə və əgər Razılığa gələn Yüksək Tərəfin daxili hüququ yalnız bu pozuntunun nəticələrinin qismən aradan qaldırılmasına imkan verirsə, Məhkəmə zəruri halda, zərərçəkən tərəfə əvəzin ədalətli ödənilməsinə təyin edir.”

A. Zərər

1. Maddi zərər

91. Ərizəçi tibbi müalicəsi üçün çəkilən xərclərlə əlaqədar ona 1,500 Amerika Birləşmiş Ştatları Dolları (USD) məbləğində maddi zərər dəydiyini iddia etmişdir.

92. Hökumət ərizəçinin bu iddiası ilə razılaşmamış və ərizəçinin öz iddialarını əsaslandırmadığını bildirmişdir.

93. Məhkəmə qeyd edir ki, Məhkəmə Reqlamentinin 60-cı Qaydasına əsasən, ədalətli kompensasiya ilə bağlı hər hansı tələb bənd-bənd göstərməli və müvafiq əsaslandırıcı sənədlər və ya qəbzlərlə birlikdə yazılı şəkildə təqdim olunmalıdır ki, buna əməl olunmazsa, Məhkəmə kompensasiya tələbini tamamilə və ya qismən rədd edə bilər.

94. Ərizəçinin maddi zərərə görə kompensasiya tələbinə gəldikdə isə, Məhkəmə qeyd edir ki, ərizəçi özünün kompensasiya tələbini əsaslandıran heç bir sənəd sübut təqdim etməyib. Buna görə də, Məhkəmə ərizəçinin maddi zərərlə bağlı tələbini rədd edir.

2. Mənəvi zərər

95. Ərizəçi mənəvi zərərə görə 100,000 ABŞ Dolları məbləğində kompensasiya tələb etmişdir.

96. Hökumət tələb edilən məbləği əsassız və həddindən artıq hesab edərək onunla razılaşmayıb.

97. Məhkəmə hesab edir ki, ərizəçi mənəvi zərərə məruz qalmışdır ki bu da sadəcə pozuntunun müəyyən olunması yolu ilə kompensasiya edilə bilməz və buna görə də ərizəçiyə kompensasiya verilməlidir. Lakin, tələb edilən məbləğ həddindən artıq çoxdur. Məhkəmə, Konvensiyanın 41-ci Maddəsi ilə tələb olunan qaydada, ədalətli qiymətləndirmə aparmış və ərizəçiyə 10,000 Avro (EUR) məbləğində kompensasiya və üstəgəl həmin məbləğə tətbiq oluna bilən hər hansı vergilərin ödənilməsi barədə qərar qəbul etmişdir.

B. Xərclər və məsrəflər

98. Ərizəçi həmçinin, daxili məhkəmələr və Məhkəmə qarşısındakı icraatlarla əlaqədar çəkdiyi xərclər və məsrəflərə görə 6,500 manat (AZN) tələb etdi. Daha dəqiq desək, o, Məhkəmə tərəfindən işə baxılması ilə əlaqədar çəkdiyi xərclər və məsrəflər üçün AZN 4,000, daxili məhkəmələr tərəfindən aparılan icraatlarla əlaqədar çəkdiyi xərclər və məsrəflərə görə

isə AZN 2,500 tələb etdi. Tələbini əsaslandırmaq üçün ərizəçi iki vəkil ilə öz arasında 2 noyabr 2008-ci il tarixində imzalanmış müqaviləni təqdim etmişdir.

99. Hökumət hesab etdi ki, tələb əsassız və həddindən artıqdır. Daha dəqiq desək, Hökumət bildirdi ki, daxili məhkəmə icraatları zamanı ərizəçinin şikayət ərizələri 2 noyabr 2008-ci il tarixli müqavilənin imzalanmasından əvvəl təqdim olunmuşdur və həmin ərizələr onun vəkili tərəfindən imzalanmamışdır. Hökumət ərizəçinin Məhkəmə tərəfindən işə baxılması ilə əlaqədar çəkdiyi xərclər və məsrəflərə görə tələb etdiyi məbləğin də həddindən artıq çox olduğunu bildirdi.

100. Məhkəmənin presedent hüququna uyğun olaraq, ərizəçi yalnız o şərtlə çəkilən xərclərin və məsrəflərin əvəzini ala bilər ki, o, həmin xərcləri həqiqətən də və zəruri olaraq çəkmiş olduğunu və xərclərin məbləğinin ağlabatan olduğunu göstərə bilsin. Əlində olan sənədləri və yuxarıdakı kriteriyaları nəzərə alaraq, Məhkəmə hesab edir ki, göstərilən məsələlərlə əlaqədar çəkilən xərclərə görə ərizəçiyə 4,000 Avro ödənilməsi ağlabatandır.

C. Qərarın icrasının gecikdirilməsinə görə faiz

101. Məhkəmə məqsədəuyğun hesab edir ki, icranın gecikdirilməsinə görə faiz Avropa Mərkəzi Bankının kredit faizinin yuxarı həddinə əsaslanmalı və onun üzərinə daha üç faiz əlavə olunmalıdır.

BU ƏSASLARLA, MƏHKƏMƏ

1. 22 sentyabr 2007-ci il tarixində baş vermiş insidentlərlə bağlı Konvensiyanın 3-cü, 5-ci və 10-cu Maddələri üzrə şikayətlərin qəbuledilən və ərizənin qalan hissəsinin isə qəbuledilməz olduğunu yekdilliklə *elan edir*;
2. Yekdilliklə *qərara alır* ki, Konvensiyanın 3-cü Maddəsi prosessual hüquqi baxımdan pozulmuşdur;
3. Altı səs lehinə, bir səs əleyhinə olmaqla, *qərara alır* ki, Konvensiyanın 3-cü Maddəsi maddi hüquqi baxımdan pozulmamışdır;
4. Altı səs lehinə, bir səs əleyhinə olmaqla, *qərara alır* ki, Konvensiyanın 5-ci və 10-cu Maddələri pozulmamışdır;
5. Yekdilliklə *qərara alır* ki,

(a) cavabdeh Dövlət bu qərarın, Konvensiyanın 44-cü Maddəsinin 2-ci bəndinə uyğun olaraq, qüvvəyə minməsindən etibarən üç ay ərzində aşağıdakı məbləğləri, ödəniş gününə olan valyuta məzənnəsi əsasında Azərbaycan manatına çevirməklə, ərizəçiyə ödəməlidir:

(i) mənəvi zərərə görə EUR 10,000 (on min Avro), və həmin məbləğdən tutula bilən hər hansı vergilər də məbləğin üzərinə gəlinməlidir;

(ii) xərclər və məsrəflərə görə EUR 4,000 (dörd min Avro), və Ərizəçidən tutula bilən hər hansı vergilər də məbləğin üzərinə gəlinməlidir;

(b) Yuxarıda qeyd olunan üç aylıq müddət bitdikdən sonra, qərarın icra olunduğu tarixədək, qərarın icrasının gecikdirilməsinə görə yuxarıda göstərilən məbləğin üzərinə Avropa Mərkəzi Bankının kredit faizinin yuxarı həddi ilə hesablanmış faiz və onun üzərinə daha üç faiz gəlinməlidir;

6. Ərizəçinin əvəzin ədalətli ödənilməsinə dair tələblərinin qalan hissəsini yekdilliklə *rədd edir*.

Qərar ingilis dilində tərtib edilib və Məhkəmə Reqlamentinin 77-ci Qaydasının 2-ci və 3-cü bəndlərinə uyğun olaraq 18 iyun 2015-ci il tarixində yazılı şəkildə elan olunub.

Søren Nielsen
Katib

Isabelle Berro
Sədr

Konvensiyanın 45-ci Maddəsinin 2-ci bəndinə və Məhkəmə Reqlamentinin 74-cü Qaydasının 2-ci bəndinə uyğun olaraq, Hakim Sicilianosun xüsusi rəyi də bu qərara əlavə edilir.

I.B.L.
S.N.

HAKİM SİCİLİANOSUN QİSMƏN FƏRQLİ RƏYİ

1. Hazırkı işdə Konvensiyanın 3-cü Maddəsinin maddi hüquqi baxımdan pozulmamış olmasına dair əksəriyyətin mövqeyinə hörmətlə yanaşsam da, bu mövqe ilə razılaşa bilmirəm. Qərarın 73-cü bəndində də qeyd edildiyi kimi, “ərizəçi MTN əməkdaşları tərəfindən pis rəftara məruz qalması ilə bağlı ətraflı məlumat vermişdir. İddiasını əsaslandırmaq üçün o, bədəninin, özünün bildirdiyinə görə, həbsdən buraxıldıqdan dərhal sonra ailə üzvləri tərəfindən çəkilmiş fotosəkillərini və 1 oktyabr 2007-ci il tarixli tibbi protokolu Məhkəməyə təqdim etmişdir” (həmçinin bax: qərarın 9-14-cü və 31-ci bəndləri).

Bundan başqa o, MTN əməkdaşları tərəfindən pis rəftara məruz qalması ilə bağlı müxtəlif qəzet məqalələrinə və insan hüquqları təşkilatlarının bəyanatlarına da əsaslanmışdır.” Mənə belə gəlir ki, həmin elementlər pis rəftarla bağlı əsaslı (*prima facie*) sübutdur. Çünki, ərizəçinin iddia edilən pis rəftara məruz qalması mətbuatda da geniş şəkildə işıqlandırılmışdı (bax: 29-cu bənd).

2. Məhkəmənin presedent hüququna uyğun olaraq, ərizəçi məruz qaldığını iddia etdiyi pis rəftar barədə ətraflı şəkildə, xüsusilə də onun baş verdiyi yeri, vaxtı və müddəti göstərməklə məlumat verdikdə və həmin məlumatlar bir-birinə uyğun olduqda, “ərizəçinin iddialarını hadisələr barədə öz ağlabatan versiyasını göstərməklə və həmin versiyanı əsaslandıran sübutlar təqdim etməklə təkzib etmək” öhdəliyi Hökumətin üzərinə düşür (bax: digər qərarlarla yanaşı, *Barabashchikov Rusiyaya qarşı* (*Barabashchikov v. Russia*), ərizə N. 36220/02, §§ 49-50, 8 yanvar 2009-cu il). Bu işdə Hökumət ərizəçinin iddiaları ilə bağlı heç bir izahat verməmiş və sadəcə faktları inkar etmişdir (bax: qərarın 15-ci bəndi).

3. Bu şərtlər altında və həbsdə saxlanılan şəxslərə yetirilmiş xəsarətlərə görə dövlət orqanlarının cavab vermək öhdəliyi daşdığına nəzərə alaraq, üstəlik Hökumət tərəfindən də heç bir inandırıcı və ağlabatan izah verilmədiyindən, mənim fikrimcə, Məhkəmə Hökumətin davranışı əsasında nəticə çıxarmalı və Konvensiya üzrə həyata keçirilmiş icraatlarda tələb olunan sübut standartına uyğun olaraq müəyyən etməli idi ki, ərizəçiyə yetirilmiş xəsarətlər onun haqqında şikayət etdiyi rəftarın nəticəsi olmuşdur ki buna da görə məsuliyyəti Hökumət daşıyır (bax: *Barabashchikov Rusiyaya qarşı* (*Barabashchikov v. Russia*), yuxarıda istinad edilib, § 50; *Selmouni Fransaya qarşı* (*Selmouni v. France*) [Böyük Palata], Ərizə N. 25803/94, § 88, ECHR 1999-V; *Mehmet Emin Yüksel Türkiyəyə qarşı* (*Mehmet Emin Yüksel v. Turkey*), Ərizə N. 40154/98, § 30, 20 iyul 2004-cü il; *Mikheyev Rusiyaya qarşı* (*Mikheyev v. Russia*), Ərizə N. 77617/01, §§ 104-105, 26 yanvar 2006-cı il; və *Dedovskiy və Başqaları Rusiyaya qarşı* (*Dedovskiy and Others v. Russia*), Ərizə N. 7178/03, §§ 78-79, 15 may 2008-ci il).

4. Bundan əlavə, qərarın 84 və 85-ci bəndlərindən də aydın göründüyü kimi, Konvensiyanın 3-cü Maddəsinin maddi hüquqi baxımdan pozulmadığı qənaətinə gəlinməsi Məhkəmənin başqa bir nəticəyə gəlməsini, daha dəqiq desək, Konvensiyanın 5-ci və 10-cu Maddələrinin də pozulmadığının müəyyən olunmasını qaçılmaz etmişdir. Həmin məsələlər, yəni bir tərəfdən maddi hüquqi baxımdan 3-cü Maddənin pozuntusu, digər tərəfdən isə 5-ci və 10-cu Maddələrin pozuntusu, arasında birbaşa əlaqənin olduğunu nəzərə alsaq, mən Məhkəmənin 5-ci və 10-cu Maddələrlə bağlı gəldiyi nəticələrlə də razılaşa bilmirəm.